

2025

18:e årliga nationella konferensen för historiedidaktisk forskning 28–29 april 2025

PROGRAM, SESSIONER OCH ABSTRACTS

Historiedidaktikens teori och praktik i nya moderna tider

SESSION ORGANISATION & MANAGEMENT

- **Organisation**

Presenters and chairs should meet fifteen minutes before their sessions start in the conference room. Please note that if a strand's members are organising their own session, they should meet in their allocated presentation room 15 minutes before their strand presentations' starts to check equipment etc.

- **Support**

If a delegate or session chair needs technical help and support before or during their presentation, please contact the members of the management team to sort out any problems.

- **Chairs**

Chairs will explain the presentation rules for running strands. Prior to, or at the conference, delegates can communicate with each other and the session's chair to sort out how they would like their sessions to run.

- **Times:** 20 minutes for papers (four or 3 papers in each strand) and 10 minutes questions and answers.

CONFERENCE MANAGEMENT GROUP

Jenne Fröding Reyes, Kenneth Nordgren och Martin Stolare
Karlstads universitet

Program

Dag 1: 28 april

- **10:30-11:30:** Registrering

Lokal: i anslutning till Fryxellsalen 1B306

- **11:30-12:30:** Introduktion och keynote.
Keynote: Kathleen Swan, University of Kentucky, USA och John Lee North Carolina State University, USA. *Trusting Inquiry: Teaching with the Inquiry Design Model (IDM)*

Lokal: Fryxellsalen 1B306

- **12:40-14:40:** Presentationer Block 1a och 1b (4 + 4 presentationer, 20 min + 10 min diskussion per presentation), respektive lokaler finner ni på sessionernas program.
- **14:40-15:00:** Kaffe, té och smörgås i anslutning till Fryxellsalen.
- **15:00-17:00:** Presentationer Block 2a och 2b (4 +4 presentationer, 20 min + 10 min per presentation), respektive lokaler finner ni på sessionernas program.
- **17:10-18:00** Workshop, lokal finner ni på sessionernas program.
- **18:30:** Middag på Claessons Andra (Restaurangen ligger mittemot entrén).

Dag 2: 29 april

- **09:00-10:30:** Presentationer Block 3a och 3b (3+3 presentationer, 20 min + 10 min per presentation) respektive lokaler finner ni på sessionernas program.
- **10:30-10:50** Fika i anslutning till Sjöströmsalen
- **10:50-11: 40:** Keynote: Hannah Van Reeth, University of GießenUn, Germany.
The politics of theories, concepts and categories: On the constitution of disciplinary beliefs within German history didactics

Lokal: 1B309 Sjöström 62 pl

- **11:40-12:30:** Lunch (ta med och uppvisa lunchkupongen vid betalningen).

Lokal: Restaurang Solsta Inn.

- **12:30-14:00** Presentationer Block 4a och 4b (4+3 presentationer, 20 min + 10 min per presentation) respektive lokaler finner ni på sessionernas program.
- **14:10-15:00** Fika och avslutning

Lokal: 1B309 Sjöström 62 pl

Sessioner: Dag 1, 28 april

Chair: Sofi Vedin

Rum: 5C327 (20pl)

Tid	Presentationer Block 1a (kl.12:40-14:40)	Presentatör
12:40-13:00	<i>Tecknade serier i historieundervisningen: Didaktiska möjligheter och multimodala perspektiv</i>	Radu Harald Dinu & Joakim Öberg, Högskolan i Jönköping.
13:00-13:10	Diskussion	
13:15-13:30	Å utvikle dialogiske praksiser i historieundervisningen sammen med lærere: Erfaringer og refleksjoner fra prosjektet Partners in Practice	David-Alexandre Wagner, Universitetet i Stavanger.
13:30-13:40	Diskussion	
13:45-14:00	<u>Visuella källor i historieundervisningen: en designstudie</u>	David Ludvigsson, Linköpings universitet.
14:00-14:10	Diskussion	
14:15-14:30	<i>Kapitel 4. En lärandemiljö baserad på berättelser och rollspel – en lärandebana från novis till expert? (Paper)</i>	Per-Arne Karlsson, Stockholms universitet.
14:30-14:40	Diskussion	
14:40-15:00	Kaffe, té och smörgås i anslutning till Fryxellsalen	

Chair: Jenne Fröding Reyes.

Rum: 5C322 (20 pl)

Tid	Presentationer Block 1b (kl.12:40-14:40)	Presentatör
12:40-13:00	<i>Elevers historiebevissthet i møte med Utøya som åsted, minnested og undervisningssted (Paper)</i>	Författare: Marita Nygård, Høgskulen på Vestlandet. Läsare: Hans Olofsson, Karlstads universitet.
13:00-13:10	Diskussion	
13:10-13:30	<i>Elevers berättelser om framtiden – ett viktigt forskningsområde för de samhällsorienterande ämnenas didaktik</i>	Steven Dahl och Patrik Johansson, Stockholms universitet.
13:30-13:40	Diskussion	
13:40-14:00	<i>Ett digitalt historiemedvetande? Ett utkast till en teoretisk förståelse av digital teknik i historieundervisningen</i>	Mikael Bruér, Malmö universitet.
14:00-14:10	Diskussion	
14:10-14:30	<i>"Now I understand their perspective more" Teaching the uses of history in contemporary controversies. Didactic opportunities and challenges in the classroom. (Presentation in English)</i>	Jenne Fröding Reyes, Karlstads universitet.
14:30-14:40	Diskussion	
14:40-15:00	Kaffe, té och smörgås i anslutning till Fryxellsalen.	

Chair: Kenneth Nordgren

Rum: 5C322 (20pl)

Tid	Presentationer Block 2a (kl. 15:00-17:00)	Presentatör
15:00-15:20	<i>Historiedidaktisk fortbildning – behov av ny samverkan?</i>	Hans Olofsson, Karlstads universitet.
15:20-15:30	Diskussion	

15:30-15:50	<i>Vad vill vi med historieläroarutbildningen? Några teoretiska historiedidaktiska reflektioner (paper)</i>	Författare: Robert Thorp, Uppsala universitet och Anders Persson, Högskolan Dalarna Läsare: Mikael Svanberg, Karlstads universitet.
15:50-16:00	Diskussion	
16:00-16:20	<i>För ett fritt folk, i ett fritt land</i>	Carl Englund, Karlstads universitet.
16:20-16:30	Diskussion	
16:30-16:50	<i>FDU som miljöhistorisk undervisningsintervention: erfarenheter och reflektioner i rollen som lärare och forskare</i>	Albin Sönnergren Gripe, Stockholms universitet / Väsby Nya Gymnasium
16:50-17:00	Diskussion	

Chair: Karolina Wiell

Rum: 5C327 (20pl)

Tid	Presentationer Block 2b (kl. 15:00-17:00)	Presentatör
15:00-15:20	<i>Local Historical Sources and Cultural Heritage in European History Curricula (1940s – Present) A Historiographical Study</i> (Presentation in Swedish)	Helena Strand, Luleå Tekniska Universitet.
15:20-15:30	Diskussion	
15:30-15:50	<i>Historiska platser och kulturarv i lågstadiets SO-undervisning: Till frågan om designprinciper och byggandet av lärvägar</i>	Martin Stolare, Karlstads universitet; David Ludvigsson, Linköpings universitet; Cecilia Trenter, Malmö universitet.
15:50-16:00	Diskussion	
16:00-16:20	<i>För pojkarnas bästa - relationen mellan lärare och elev på Bona anstalten 1905–1947</i>	Dennis Albertsen, Malmö universitet.
16:20-16:30	Diskussion	
16:30-16:50	<i>History Education Through Excursion-Based Pedagogy: Learning From and With Heritage Sites</i> (Presentation in English)	Carl Mikael Teglund, Mälardalen universitet.
16:50-17:00	Diskussion	

Extra tillgängliga rum: 5C 324 (10pl) och 5C 325 (8pl)

Workshop

Rum: 5C 337 (60pl)

Tid	Workshop (kl.17:10-18:00)	Ledare
17:10-18:00	Metoder och logiker i frågedriven undervisning i historia	Patrik Johansson ¹ , Ulrik Holmberg ² , Maria Johansson ² , Kenneth Nordgren ³ . Stockholms universitet och Globala gymnasiet ¹ , Karlstads universitet och Globala Gymnasiet ² , Karlstads universitet ³ .

18:30

Middag på Claessons Andra (Restaurangen ligger mittemot entrén).

Sessioner: Dag 2, 29 april

Chair: Johan Samuelsson

Rum: 1D311 (14pl)

Tid	Presentationer Block 3a (kl. 9:00-10:30)	Presentatör
09:00-09:20	<i>Intersektionella perspektiv på kulturbegreppet i historieämnet 1965—2025</i>	Josefine Juto, Umeå universitet.
09:20-09:30	Diskussion	
09:30-09:50	<i>Barn i beredskap: Historiedidaktiska perspektiv på undervisning om försvar och fred under kalla kriget (paper)</i>	Författare: Johan Samuelsson, Karlstads universitet, Esbjörn Larsson, Uppsala universitet och Björn Lundberg, Lunds universitet Läsare: Helena Strand, Luleå Tekniska Universitet och Radu Harald Dinu, Högskolan i Jönköping.
09:50-10:00	Diskussion	
10:00-10:20	<i>Att förvandla teori till praktik. En studie om konstruktionen av lärarutbildningsämnet historia och svensk historielärarutbildning</i>	Författare: Ulf Alsterlund, Göteborgs universitet. Läsare: Marianne A. Leth, Via University College och Margit Eva Jensen, Københavns Professionshøjskole.
10:20-10:30	Diskussion	
10:30-10:50	Fika i anslutning till Sjöströmssalen	

Chair: Maria Deldén

Rum: 1D317 (18pl)

Tid	Presentationer Block 3b (kl. 9:00-10:30)	Presentatör
09:00-09:20	<i>Historieundervisning, relationell pedagogik och multiperspektivitet – ett ULF-projekt där lärare utgått från ett undervisningsmaterial om Israel/Palästina-frågan</i>	David Rosenlund, Malmö universitet.
09:20-09:30	Diskussion	
09:30-09:50	<i>Historieundervisning, skönlitteratur och föreställningsförmåga</i>	Maria Johansson ¹ , Petra Åslund ² , Anna Wallbäcks ² ¹ Karlstads universitet och Globala Gymnasiet, Anna Whitlocks gymnasium ²
09:50-10:00	Diskussion	
10:00-10:20	<i>Erfara, tolka och orientera genom rollspel och berättelser.</i>	Stefan Cohen, Stockholms universitet och Högskolan Dalarna.
10:20-10:30	Diskussion	
10:30-10:50	Fika i anslutning till Sjöströmsalen	

Chair: Joakim Wendell

Rum: 1D311 (14pl)

Tid	Presentationer Block 4a (kl. 12:30-14:00)	Presentatör
12:30-12:50	<i>Historiebevissthet hos lærere (Paper)</i>	Författare: Kristoffer Fjalseth, Universitetet i Agder/ARKIVET freds- og menneskerettighetssenter. Läsare: Anders Persson, Högskolan Dalarna.
12:50-	Diskussion	

Tid	Presentationer Block 4a (kl. 12:30-14:00)	Presentatör
13:00		
13:00-13:20	<i>Svensk historiedidaktik utan lärandeteori</i>	Per-Arne Karlsson, Stockholms universitet.
13:20-13:30	Diskussion	
13:30-13:50	<i>Bruket av teori i nordisk historiedidaktisk forskning: En studie av det teoretiska ramverket i 59 artiklar publicerade i Nordidactica 2011–2022</i>	Anders Persson, Högskolan Dalarna.
13:50-14:00	Diskussion	
14:10-15:00	Fika och avslutning- (1B309 Sjöströmsalen)	

Chair: Åsa Melin

Rum: 1D317 (18pl)

Tid	Presentationer Block 4b (kl. 12:30-14:00)	Presentatör
12:30-12:50	<i>Hållbarhetsperspektiv i historieundervisningen på gymnasiet-en forskningsplan</i>	Maria Deldén, Mittuniversitetet.
12:50-13:00	Diskussion	
13:00-13:20	<i>Historieundervisning i en tid av migrationspräglad mångfald: Lärares didaktiska överväganden</i>	Simon Lundberg, Umeå universitet.
13:20-13:30	Diskussion	
13:30-13:50	<i>På antropologisk feltarbejde i historieundervisningen. Et historiedidaktisk bidrag til grøn dannelse (Presentation in Danish or English)</i>	Marianne A. Leth, Via University College och Margit Eva Jensen, Københavns Professionshøjskole.
13:50-14:00	Diskussion	
14:10-15:00	Fika och avslutning- (1B309 Sjöströmsalen)	

Abstracts

<i>Block 1a</i>	2
Tecknade serier i historieundervisningen: Didaktiska möjligheter och multimodala perspektiv	2
Å utvikle dialogiske praksiser i historieundervisningen sammen med lærere: Erfaringer og refleksjoner fra prosjektet Partners in Practice	3
Visuella källor i historieundervisningen: en designstudie	4
Kapitel 4. En lärandemiljö baserad på berättelser och rollspel – en lärandebana från novis till expert?	5
<i>Block 1b</i>	6
Elevers historiebevissthet i møte med Utøya som åsted, minnested og undervisningssted	6
Elevers berättelser om framtiden – ett viktigt forskningsområde för de samhällsorienterande ämnenas didaktik	7
Ett digitalt historiemedvetande? Ett utkast till en teoretisk förståelse av digital teknik i historieundervisningen	8
"Now I understand their perspective more" Teaching the uses of history in contemporary controversies. Didactic opportunities and challenges in the classroom.	9
<i>Block 2a</i>	10
Historiedidaktisk fortbildning – behov av ny samverkan?	10
Vad vill vi med historieläraryrket? Några teoretiska historiedidaktiska reflektioner	11
FDU som miljöhistorisk undervisningsintervention: erfarenheter och reflektioner i rollen som lärare och forskare	12
För ett fritt folk, i ett fritt land - Nostalgi och historiebruk som statlig propaganda under det kalla kriget.	13
<i>Block 2a</i>	14
Local Historical Sources and Cultural Heritage in European History Curricula (1940s – Present) A Historiographical Study	14
Historiska platser och kulturarv i lågstadiets SO-undervisning: Till frågan om designprinciper och byggandet av lärvägar	15
För pojkarnas bästa - relationen mellan lärare och elev på Bona anstalten 1905-1947	16
History Education Through Excursion-Based Pedagogy: Learning From and With Heritage Sites	17
<i>Workshop</i>	18
Metoder och logiker i frågedriven undervisning i historia	18
<i>Block 3a</i>	19
Intersektionella perspektiv på kulturbegreppet i historieämnet 1965—2025	19
Barn i beredskap: Historiedidaktiska perspektiv på undervisning om försvar och fred under kalla kriget.	20
Att förvandla teori till praktik. En studie om konstruktionen av lärarutbildningsämnet historia och svensk historieläraryrket	21
<i>Block 3b</i>	22

Historieundervisning, relationell pedagogik och multiperspektivitet – ett ULF-projekt där lärare utgått från ett undervisningsmaterial om Israel/Palästina-frågan.....	22
Historieundervisning, skönlitteratur och föreställningsförmåga.....	23
Erfara, tolka och orientera genom rollspel och berättelser. Rapport från ett pågående avhandlingsprojekt	24
<i>Block 4a</i>	25
Historiebevissthet hos lærere	25
Svensk historiedidaktik utan lärandeteori.....	26
Bruket av teori i nordisk historiedidaktisk forskning: En studie av det teoretiska ramverket i 59 artiklar publicerade i Nordidactica 2011–2022.....	27
<i>Block 4b</i>	28
Hållbarhetsperspektiv i historieundervisningen på gymnasiet- en forskningsplan.....	28
Historieundervisning i en tid av migrationspräglad mångfald: Lärares didaktiska överväganden.	29
På antropologisk feltarbejde i historieundervisningen. Et historiedidaktisk bidrag til grøn dannelse	31

Block 1a

Tecknade serier i historieundervisningen: Didaktiska möjligheter och multimodala perspektiv

Radu Harald Dinu & Joakim Öberg, Högskolan i Jönköping

Trots ett växande intresse för multimodala arbetssätt inom historieundervisningen är forskningen om hur tecknade serier och grafiska romaner kan bredda historielärares didaktiska repertoar fortfarande begränsad. Detta återspeglar en generell tendens inom både historievetenskap och historieundervisning, där skriftliga källor och det skrivna ordet fortfarande dominerar.

Visuellt material används ofta enbart som illustration snarare än som en aktiv del av kunskapsförmedlingen.[1]

Denna presentation tar sin utgångspunkt i dessa frågor och bygger på två pågående studier inom forskningsprojektet *EduComics* vid Högskolan för lärande och kommunikation (Jönköping). Den första studien undersöker hur historielärare i och utanför Sverige resonerar kring tecknade serier som undervisningsverktyg, deras didaktiska potential samt de utmaningar som uppstår vid integrering av mediet i undervisningen. Den andra studien kompletterar lärarnas perspektiv genom att analysera hur ämneslärarstudenter i historia arbetar med en temafördjupning om tecknade serier i historieundervisningen. Studenternas reflektioner och didaktiska tillämpningar har undersökts genom gruppsamtal och analys av insamlat skriftligt material.

Resultaten bekräftar tidigare forskning som lyfter fram den visuella dimensionens betydelse, särskilt seriemediets potential att främja historisk empati och tillgängliggöra historiska narrativ för elever med varierande läsförmåga.[2] Dessutom betonar respondenterna seriemediets förmåga att synliggöra historieämnets natur; som ett tolkande och konstruerat kunskapsfält – där historisk förståelse alltid är föremål för omförhandling och perspektivskiften. Studierna visar därmed att tecknade serier kan fungera som mer än en stödstruktur i historieundervisningen. De kan erbjuda alternativa ingångar till det förflutna, stärka elevernas förståelse av historia som ett flerperspektiviskt ämne och utmana traditionella föreställningar om historisk kunskap.

Referenser

- [1] Burke, Peter, *Eyewitnessing: the uses of images as historical evidence*, Second edition, Reaktion Books, London, 2019; Englund, Peter, "Om bilder som källor," *Historisk tidskrift*, Vol. 142, Nr. 3, 2022, s. 485–493.
- [2] Elward, Zane, "Materializing the Past: Teaching History Through Graphic Novels," i *Teaching with Comics*, red. Robert Aman och Lars Wallner, Cham: Palgrave Macmillan, 2022, s. 277–280; Cromer, Michael och Penney Clark, "Getting Graphic with the Past: Graphic Novels and the Teaching of History," *Theory & Research in Social Education*, Vol. 35, Nr. 4, 2007, s. 574–591. doi:10.1080/00933104.2007.10473351.

Å utvikle dialogiske praksiser i historieundervisningen sammen med lærere: Erfaringer og refleksjoner fra prosjektet *Partners in Practice*

David-Alexandre Wagner, Universitetet i Stavanger

Gode dialogiske undervisningspraksiser er anerkjent for å være effektive for å utvikle elevenes engasjement, motivasjon og dybdelæring i skolen (Alexander, 2008; Howe et al., 2019; Mercer & Littleton, 2007; Wegerif, 2011), samt elevenes kompetanser knyttet til historiebevissthet, historisk tenkning og resonnering (Havekes et al., 2016; Reisman & Enumah, 2020; van Boxtel & van Drie, 2017, 2018). Likevel er det påvist at læringssituasjoner i historie og samfunnsfag ofte forblir dominert av lærersentrerte og monologiske aktiviteter (Howe & Abedin, 2013; Nystrand et al., 2003; Reisman, 2015), og at disse praksisene av ulike årsaker er vanskelige å endre. Årsakene er som regel knyttet til lærernes egne epistemologiske oppfatninger, deres undervisningsvaner og selve skolekonteksten de jobber i (Schraw & Olafson, 2003; Voet & De Wever, 2016). Dermed anbefales lærerutviklingsprogrammer som adresserer disse utfordringene og gjør lærerne mer bevisste på sine egne praksiser og mulighetene for endring, i partnerskap med forskere (Moser et al., 2022; Sedova et al., 2016; Van Hover & Hicks, 2018).

Partners in Practice er et slikt prosjekt, med mål om å utvikle mer dialogiske praksiser i klasserommene sammen med lærere i norsk, matte, naturfag og samfunnsfag. Prosjektet startet med en toårig pilotstudie (2020-2022) på barneskolenivå (5.-7. trinn) og fortsatte med en NFR-finansiert studie (2023-2026) på ungdomskolenivå.

Målet med dette innlegget er å presentere resultater fra samarbeidsprosjektet på en ungdomsskole hvor lærere og forskere arbeidet med historie/samfunnsfag, basert på pre- og post-intervjuer gjennomført med lærerne og elever. Resultatene vil også drøftes i lys av funn fra pilotstudien (Wagner et al., 2024).

Visuella källor i historieundervisningen: en designstudie

David Ludvigsson, Linköpings universitet

Denna presentation diskuterar hur tolkning av historiska visuella källor kan underlättas genom att eleverna tar stöd i en specifik analysmodell. Undervisningsupplägget har skapats utifrån en rad designprinciper: 1) arbete med källor med fokus på tolkning,

2) läraren modellerar övningen, 3) eleverna arbetar tillsammans för att ge varandra stöd, 4) en analysmodell med frågor hjälper eleverna att närma sig respektive källa med ett undersökande arbetssätt.

Konkret undersöks hur visuella källor i form av fotografier och valaffischer kan användas i historieundervisningen på gymnasiet. Vi har konstruerat en analysmodell med fyra steg och ett antal stödfrågor som ska hjälpa eleverna i arbetet. Modellen testas under våren 2025 i två gymnasieklasser som båda tar sig an förbudsomröstningen 1922. Undervisningen observeras och elever och lärare intervjuas. Därefter är planen att modellen ska revideras för att sedan testas på nytt. Vid presentationen i Karlstad kommer vi att diskutera utfallet av den första utprovningen av modellen samt hur processen framåt kan se ut.

Arbetet med att utveckla undervisningsmodellen med historiska visuella källor ska bidra till en problematisering av användningen av bilder i historieundervisningen och vi hoppas att studien ska öka vår förståelse av bilders potential (samt begränsningar) som öppna respektive slutna källor. Vi inspireras av "pictorial turn" och motiveras också av signalerna om elevers svårigheter att läsa skriven text. Designstudien ingår som en del av en RAÄ-finansierad studie (2023-2025) om skolors användning av kulturhistoriska museers digitala resurser. I ett tidigare skede av studien har bl.a. framtidsverkstäder genomförts med lärare och museipersonal.

Referenser:

- Jan van den Akker et al. (eds) (2006): *Educational Design Research*. Routledge. Kari Andén-Papadopoulos (2000): *Kameran i krig*. Symposion.
- Cory Callahan (2015): "Creating or Capturing Reality? Historical Photographs of the Progressive Era", *The Social Studies*, no. 106.
- Jane Card (2011): "Seeing the point", *Teaching History*, no 143.
- Elizabeth Edwards (2022): *Photographs and the practice of history*. Bloomsbury. Patrik Johansson (2019): *Lära historia genom källor*. Stockholms universitet.
- Kate Sampsell-Willmann (2014). "Student-Centered Reading of Lewis Hine's Photographs", *The History Teacher*, 47:3. Peter Seixas & Tom Morton (2013): *The Big Six historical thinking concepts*. Nelson.

Kapitel 4. En lärandemiljö baserad på berättelser och rollspel – en lärandebana från novis till expert?

Per-Arne Karlsson, Stockholms universitet

Vad händer i en lärandemiljö baserad på berättelser och rollspel? Vilka tankar och känslor utvecklar elever som använder berättelser och gestaltade berättelser – rollspel – som verktyg? Vad händer med intresse, förståelse, minne, källkritisk förmåga och perspektiv på nutids- och framtidsfrågor? Kan berättelser och rollspel vara effektiva verktyg för att skapa en röd tråd för lärandemålen i historia och samhällsorienterande ämnen? Svenska kursplaner har *listor* av lärandemål vilket kan leda till undervisning där de kognitiva aktiviteterna behandlas en i taget. Det riskerar att leda till fragmentisering. Kan en lärandemiljö baserad på berättelser och rollspel vara effektiva verktyg för att skapa *helhet och progression*?

I detta kapitel ska forskning kring lärande i miljöer med berättelser och gestaltade berättelser, rollspel, presenteras och diskuteras. Hypotes presenteras kring teori om hur elever utvecklas från nybörjare, noviser, till experter inom ett kunskapsområde. Begreppet *lärandebana* – learning trajectory – blir då aktuellt för att beskriva ett lärande med helhet och progression.

Texten är utkast för bok under arbete: "Berättelser och rollspel som pedagogiska verktyg"

Referenser

- Anderson, J. R. (2015). Cognitive psychology and its implications (8th ed.).
- Barab, S, Pettyjohn, P, Gresalfi, M, Solomou, M (2012), *Game-Based Curricula, Personal Engagement, and the Modern Prometheus Design Project*, i: Games, Learning and Society, Red. Constance Steinkuehler Kurt Squire Sasha
- Gee, J och Hayes, E (2012), *Nurturing Affinity Spaces and Game-Based Learning*, i: Games, Learning and Society, Red. Steinkuehler, C, Squire, K, Barab, S.
- Wilson, P, Sztajn, P, Edgington, C, Myers, M (2015), *Teachers' Uses of a Learning Trajectory in Student-Centered Instructional Practices*, Journal of Teacher Education 1–18, American Association of Colleges for Teacher Education.

Block 1b

Elevers historiebevissthet i møte med Utøya som åsted, minnested og undervisningssted

Marita Nygård, Høgskulen på Vestlandet, Bergen, Norge

I 2011 var Utøya et av åstedene for det verste terrorangrepet på norsk jord. 14 år senere er etablert både minnested for terrorofrene på øyen, og et læringssted hvor skoleelever, og andre, kan besøke åstedet for terroren og lære om hva som skjedde. Med et historiedidaktisk utgangspunkt utforsker denne kvalitative studien elevers historiebevissthet i møte med terroren 22. juli 2011. Denne paper-presentasjonen tar utgangspunkt i forskningsspørsmålet: *hvordan elevene forhandler fortid, nåtid og fremtid i deres forståelse av 22. juli- terroren, og videre hvordan de forstår Utøya som et åsted, minnested og undervisningssted*, og gjennomfører en narrativ- tematisk analyse av elevnotater skrevet i forkant og etterkant av deltagelse i et tredagers undervisningsopplegg på Utøya.

Historiebevissthet, og hvordan individer konstruerer mening og sammenheng i fortid, nåtid og fremtid er imidlertid utfordrende å analysere empirisk. Med bakgrunn i Rüsens (2005) argumentasjon om at narrativ er grunnleggende i historiebevisstheten utforsker studien hvordan elevene, gjennom tekstene, konstruerer meningsfulle narrativ om 22. juli- terroren. Det fremkommer at elever konstruerer ulike narrativ både om hva 22. juli- terroren var, og hvilke konsekvenser den har hatt og bør ha for det norske samfunnet.

Analysen er inspirert av Gergens (2005) tre grunnleggende narrative strukturer, stabilitet, progressivt og regressivt, og diskuterer hvordan fortellinger om progresjon, fremgang og suksess på mange måter gjennomsyrrer elevenes refleksjoner. Analysen tar videre utgangspunkt i Wertsh' (2012) narrative templates for å diskutere hvordan elevene konstruerer fortellinger om terroren med utgangspunkt i tilgjengelige kulturelle rammer. Studien diskuterer videre hvordan elever, som gjennom undervisning i stor grad sosialiseres inn i et progressivt, demokrati- orientert 22. juli- narrativ, også i noen grad kan løsrive seg fra det, og utfordre det.

Referanser

- Gergen, K. J. (2005). Narrative, Moral Identity an Historical Consciousness. A Social Constructionist Account. In J. r. Straub (Ed.), *Narration, identity, and historical consciousness*. Berghan Books.
- Rüsen, J. (2005). *History: Narration, Interpretation, Orientation*. Berghahn Books. Utøya AS. (u.å.). *Demokratiwerkstedet*. Utøya AS. <https://utoya.no/demokratiwerksted/>
- Wertsh, J. V. (2012). Specific Narratives and Schematic Narrative Templates. In P. Seixas (Ed.), *Theorizing Historical Consciousness*. University of Toronto Press.

Elevers berättelser om framtiden – ett viktigt forskningsområde för de samhällsorienterande ämnenas didaktik

Steven Dahl, Stockholms universitet

Representanter från forskningsnätverket FUTURES vid Stockholms universitet presenterar en nyligen publicerad artikel i tidskriften *POLIS - Tidsskrift for samfundsfagsdidaktik* (Sandahl et al., 2025). Artikeln argumenterar för betydelsen av ämnesdidaktisk forskning runt elevers framtidsföreställningar. Utifrån en narrativ ansats, och med hjälp av empiriska exempel från en pilotstudie där 74 korta uppsatser skrivna av gymnasieelever i ålderna 16-19 år samlades in, analyseras och beskrivs gymnasieelevers framtidsberättelser. En diskussion förs om implikationer för undervisningen i de samhällsorienterade ämnena. Frågan som ställdes till eleverna var: "Vi vill be dig att skriva om hur du föreställer dig framtiden. Tänk både på hur framtiden kan bli för dig själv, men också för samhället – i Sverige såväl som hela världen. Föreställ dig de närmaste åren fram till år 2050". Utgångspunkten för analysen har varit Jarvas (2014) modell för narrativ analys som har två grundläggande element: narrativ diskurs och berättelse. Analysen är ordnad i tre tematiseringar: Narrativens värld och tid, Narrativens händelser och förlopp, samt Narrativens karaktärer och mål. Analysen visar att elevernas berättelser om framtiden ofta har en eurocentrisk utgångspunkt och en genomgående pessimistisk ton. Berättelserna tar avstamp i samtida skeenden som klimatkrisen och pågående internationella konflikter. Ett framträdande drag är att aktörer "personifieras" med fokus på mäktiga män eller stater. De flesta eleverna utesluter eller distanserar sig också i berättelsen från det egna potentiella aktörskapet i framtiden. Två huvudsakliga implikationer för undervisningen diskuteras. För det första vikten av att undervisningen skapar möjligheter för eleverna att fördjupa förståelsen av de egna möjligheterna till politisk påverkan i frågor som rör samhällets utveckling. Vi lyfter fram potentialen i att ta avstamp i olika ämnesperspektiv, bland annat historia, när framtidsfrågor diskuteras. För det andra vikten av att eleverna ges möjlighet att skriva in sig själva som aktiva, engagerade och kunniga medborgare i framtidsberättelser. Vi vill diskutera vad resultaten, framtidsperspektivet och det faktum att de historiska perspektiven är mestadels implicita i elevernas berättelser, kan få för implikationer för historieämnet, historieundervisningen och historiedidaktiken.

Ett digitalt historiemedvetande? Ett utkast till en teoretisk förståelse av digital teknik i historieundervisningen

Mikael Bruér, Malmö universitet

Ett centralt tema i mitt avhandlingsarbete har varit den modell för analys av undervisning och digital teknik som benämns TPACK (Mishra & Koehler 2006), en modell som bygger på Lee Shulmans (1986 1987) PCK-modell, men med ett tillägg av digital teknik. Sedan modellen lanserades 2006 har den nått omfattande spridning och är idag väletablerad inom det pedagogiska fältet.

Samtidigt TPACK nått stor spridning har den också kritiserats för bristen på precision och att dess allomfattande karaktär gör modellen begränsad och de inkluderande subdomänerna svårgripbara (Cox & Graham 2009; Archambault & Barnett 2010; Graham 2011; Brantley-Dias & Ertmer 2013). Dessutom är ett centralt antagande att tillförandet av digital teknik i undervisningen ska bidra till en transformerad kunskap och därmed annan undervisning, något som tycks svårt att finna stöd för (Bruér 2023).

Ytterligare kritik har riktats mot att modellen bortser från ämnesdimensionen i undervisningen, vilket försvårat förståelsen av teknikens betydelse (Kadluba m.fl. 2024), om än det förts fram argument för modellens användbarhet för att undersöka historieundervisning (Lévesque 2009; Corrigan m.fl. 2013). I strävan efter öka modellens användning finns tänkbara förutsättningar att sammanfoga modellen med historiedidaktisk teori. Med inspiration från exempelvis Seixas (2017) och Körber (2021) kan begreppet historiemedvetande tolkas som en målsättning, där undervisningens innehåll och Historiedidaktiska kompetenser bör leda mot ett utvidgat historiemedvetande hos eleven.

Med en ämnesdidaktisk ingång till TPACK-modellen, kan begreppet TPACK betraktas som en ämnesdidaktisk proxy. I historieämnet skulle detta möjligen kunna ses som en beskrivning av historiemedvetandet i en historieundervisning som bedrivs med digital teknik.

I min presentation vill jag öppna upp för en tentativ diskussion om hur sambandet mellan TPACK-modellens tre ingående domäner ämneskunskap, pedagogisk kunskap och teknisk kunskap tillsammans kan bidra till en utvidgning av elevens historiemedvetande, och därmed ta ett första steg mot att utveckla en mer sammanhängande teoretisk utgångspunkt för förståelsen av historieundervisningen i ett digitaliserat klassrum.

"Now I understand their perspective more" Teaching the uses of history in contemporary controversies. Didactic opportunities and challenges in the classroom.

Jenne Fröding Reyes, Karlstads universitet

Since 2011, it has been mandatory in Sweden for history teachers to teach and assess their students on the uses of history. However, there is little research on how teachers work or can work with the uses of history in the classroom. In addition, there is an ongoing conversation among scholars about the importance of making history teaching meaningful and relevant to students' orientation in contemporary society. The paper addresses the findings, from my doctoral dissertation, in particular on teaching the uses of history. The case on Columbus and Black Lives Matter, 2020.

The research design involves an instrumental case study and some aspects of an intervention study. Data were collected through interviews with teachers and groups of students, classroom observations, group discussions during lessons, teaching materials, and student materials. Data analysis was aided by the theories of the didactic contract, narrative competence, and historical culture.¹ The results suggest the need for teacher-guided instruction towards the teacher when students work with historical sources that pose an unexpected and new perspective that does not match students' prior knowledge. The paper also discusses a possible relationship between the didactic contract and narrative competence.

Referenser

¹Brousseau, G. (2007). *Iniciación al estudio de la teoría de las situaciones didácticas/Introduction to study the theory of didactic situations: Didactico/Didactic to Algebra Study* (Vol. 7). Libros del Zorzal. ,
Rüsen, J. (2005). Narrative Competence
The Ontogeny of Historical and Moral Consciousness. In *History* (1 ed., pp. 21-40). Berghahn Books.
<https://doi.org/10.2307/j.ctt1x76fc2.7>

Block 2a

Historiedidaktisk fortbildning – behov av ny samverkan?

Hans Olofsson, Karlstads universitet

I mitt bidrag talar jag med utgångspunkt i drygt tre decenniers erfarenheter (som historielärare, historiedidaktisk forskare, uppdragstagare till Skolverket, läromedelsförfattare – och numera som ordförande för Historielärarnas förening). Jag ger en kortfattad lägesbeskrivning av de olika former av historiedidaktisk fortbildning och verksamhetsutveckling som förekommer i Sverige och gör några utblickar mot Norge och Danmark.

Är det faktum att historiedidaktiskt utvecklingsarbete och fortbildning uppträder på många olika arenor en tillgång eller ett problem? Finns det i vår föränderliga tid med tal om "nation", "fakta" och "kanon" risk för att delar av de senaste decenniernas historieämnesutveckling ska erodera? Bör historiker, lärarutbildningar, historiedidaktiska forskare och en organisation som HLF samverka mer i framtiden, och i så fall hur?

Referenser

- Stugu, Ola Svein: "Historiedidaktikkens dilemmaer", i *Hvor går historiedidaktikken? Historiedidaktikk i Norden*, 8. NTNU: Trondheim, 2004.
- Harrison, Dick & och Harrison Lindbergh, Katarina: *Historieämnet i grundskolan – ett diskussionsunderlag för en bättre ämnesplan*. Näringslivets skolforum, 2024.
https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/utbildning/historieamnet-i-grundskolan-ett-diskussionsunderlag-for-en-battere_1221522.html
- Olofsson, Hans: "Karl XII:s likfärd eller mormors svartabörskaffe? Några reflektioner kring begreppet historiebruk i skolan de senaste 30 åren", i *Historielärarnas förenings årsskrift*, 2025 (kommande).

Vad vill vi med historielärarytbildningen? Några teoretiska historiedidaktiska reflektioner

Robert Thorp, Uppsala universitet och Anders Persson, Högskolan Dalarna

Lärarytbildningen i historia har nyligen uppmärksamats i en debatt i *Historisk tidskrift*. I debatten dryftas problem varierande från diversiteten i utformningen av historielärarytbildningen på svenska lärosäte[1], behovet av historiedidaktiken att göra sig relevant för historievetenskapen[2] till historielärares brist på en medveten kunskapsteoretisk hållning till historieämnet och dess eventuella kunskapsbidrag.[3] Vårt bidrag inriktar sig främst på de två senaste problemen: hur kan vi förstå relationen och den ömsesidiga relevansen mellan historiedidaktiken och historievetenskapen samt vilket kunskapsteoretiskt perspektiv kan det måhända vara mest väsentligt att historielärarytstudenter får med sig från lärarytbildningen. Vi argumenterar för att historiedidaktik och historievetenskap har mycket gemensamt om vi intresserar oss för de teoretiska utgångspunkterna inom de två disciplinerna och att historielärare framförallt bör få med sig gedigna kontextkunskaper och en förståelse för kontextens och perspektivets betydelse för vårt historiska meningsskapande.

Referenser

- [1] Henric Bagerius m.fl., "Vad vill vi med historielärarytbildningen?", *Historisk tidskrift* 142, nr 4 (01 december 2022), <https://www.historisktidskrift.se/index.php/june20/article/view/648>.
- [2] Ulf Zander, "Historielärarytbildningen i Sverige – dåtid, nutid, framtid", *Historisk tidskrift* 143, nr 2 (31 maj 2023), <https://www.historisktidskrift.se/index.php/june20/article/view/703>.
- [3] Henrik Åström Elmersjö, "Saknar historielärare en förståelse av sitt ämnes kunskapsanspråk? Kunskapsteoretiska perspektiv på historia i historielärarytbildningen", *Historisk tidskrift* 143, nr 4 (01 december 2023), <https://www.historisktidskrift.se/index.php/june20/article/view/746>.

FDU som miljöhistorisk undervisningsintervention: erfarenheter och reflektioner i rollen som lärare och forskare

Albin Sönnergren Gripe, Stockholms universitet / Väsby Nya Gymnasium

Presentationen syftar till att ge ett exempel på frågedriven undervisning (FDU) i historia och dela mina reflektioner och erfarenheter av FDU, i rollen som både lärare och forskare.

Som del av en forskningsstudie avslutade jag nyligen en undervisningsintervention utformad för att utveckla gymnasieelevers historiska förståelse av dagens miljökris. Utan tidigare erfarenhet av detta valde jag att utforma den som en frågedriven undersökning (eng. *inquiry*) enligt FDU-modellen, baserad på Inquiry Design Model (Grant et al., 2023; Holmberg et al., 2022). Denna pilottestades först i min egen undervisning, varefter den inom studiens ram genomfördes av två lärare i tre gymnasieklasser. FDU:n användes även av ytterligare en lärare utanför studien.

I FDU utforskar eleverna aktivt ett ämne med utgångspunkt i en övergripande, *angelägen fråga*. I detta fall: *Hur bör vi berätta miljökrisens historia?* Undersökningsarbetet sker med stöd av ämnesdisciplinära redskap och utvalda källor, samt struktureras med stödfrågor och övningsuppgifter. Därigenom utvecklar eleverna stegvis sin förståelse och de färdigheter som krävs för att genomföra en *summativ slutuppgift*.

En FDU sammanfattas i form av en "blueprint" som underlättar planering, delning och vidareutveckling av upplägget. Detta är bara en av flera aspekter som talar för att använda FDU i forskningssammanhang.

Fastän undervisningsmodellen är elevaktiv och lärarens roll huvudsakligen är att handleda och stötta eleverna i undersökningsarbetet ska lärarens betydelse inte underskattas. Utfallet av en FDU är starkt beroende av lärarens kunskaper, aktiva insatser och syn på ämnet (Holmberg et al., 2022; Van Boxtel et al., 2021). Även valet av frågor, källmaterial och övningar är förstås helt avgörande. Under presentationen beskrivs den aktuella FDU:n översiktligt och jag delar med mig av mina reflektioner och praktiska erfarenheter av att utforma, genomföra och kommunicera den, samt av att använda FDU som undervisningsintervention i forskningssyfte. Därigenom vill jag synliggöra både möjligheter och utmaningar som detta inneburit.

Referenser

- Grant, S. G., Swan, K., & Lee, J. (2023). *Inquiry-based practice in social studies education: Understanding the inquiry design model* (2nd edition). Routledge.
- Holmberg, U., Johansson, P., Britton, T. H., Johansson, M., & Nordgren, K. (2022). Frågedriven undervisning för att organisera normativa kunskapspraktiker i SO-ämnena. *Nordidactica: Journal of Humanities and Social Science Education*, 4, 124–153.
- Van Boxtel, C., Voet, M., & Stoel, G. (2021). Inquiry learning in history. In R. G. Duncan & C. A. Chinn (Eds.), *International Handbook of Inquiry and Learning* (1st ed., pp. 296–310). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315685779>

För ett fritt folk, i ett fritt land - Nostalgi och historiebruk som statlig propaganda under det kalla kriget.

Carl Englund, Karlstads universitet

Vi ser nostalgi överallt i vår samtid. I musik, film och i både traditionella och sociala medier. Den används för att skapa opinion och påverka viktiga politiska beslut.[1] Den har också kraften att ena människor kring ett romantiserat förflutet mot ett yttre hot, både reellt och föreställt.[2] En första preliminär analys av över 65 filmer från bl.a. Civildförsvaret under perioden 1949–1990 indikerar att i nostalgins grepp förvandlas kalla krigets Sverige i titlar som "Bombad Stad" (1949), "Krigsutbrott" (1958) och "Rustad för fred" (1987) till ett homogent sommaridylliskt land med långa anor av fred och neutralitet, men som likt den fridfulla igelkotten kan rikta taggarna utåt och avskräcka mycket större fiender. En mur av frihet mellan de två eruptiva stormaktsblocken.

Nostalgi delar många likheter med historiebruk. Det som särskiljer dem är nostalgins känslomässiga fokusering, men en nostalgisk referens är likväl beroende av människors historiemedvetande och den historiekultur i vilken den som uttrycker referensen befinner sig i. Trots nostalgins politiska genomslagskraft finns det relativt få historiska studier som har undersökt dess roll inom politik och försvar. Jag kommer att presentera olika empiriska exempel från mitt forskningsprojekt, där jag genom att studera beredskaps och totalförsvarsfilmer skapade i syfte att marknadsföra och undervisa om det svenska totalförsvaret och dess försvarsförmåga, undersöker hur man har använt nostalgi för att skapa, influera och stärka en svensk medborgaranda och försvarsvilja, vilket gör den till en av de första studierna i sitt slag.

Referenser

Holm, Christoffer (2022). Rostbältet bakom kriget och sorgen efter en förlorad värld: Industrinostalgi och historia i Ukrainakrisen. I *Historisk tidskrift för Finland* 2022:2.

[1] Se Donald Trumps presidentkampanj 2016 eller Vladimir Putins vurmande för en rysk-ukrainsk samhörighet.

[2] Holm, Christoffer (2022). Rostbältet bakom kriget och Sorgen efter en förlorad värld: Industrinostalgi och historia i Ukrainakrisen. I *Historisk tidskrift för Finland* 2022:2, s. 122–168.

Block 2a

Local Historical Sources and Cultural Heritage in European History Curricula (1940s – Present) A Historiographical Study

Helena Strand, Luleå Tekniska Universitet

This study aims to examine the role of historical sources in history education found in cultural heritage institutions, as well as the role of local history in European history curricula from the 1940-s to the present. It seeks to explore how these elements have been conceptualized, implemented, and interpreted within educational policies and practices. The study will analyze curriculum documents, policy papers, educational research, and historical accounts to trace the shifts in the underlying ideological and pedagogical assumptions shaping the integration or absence of these elements in history education.

The study will employ thematic content analysis, as developed by Braun and Clarke (2006). By examining curriculum documents and policy papers, this study aims to uncover dominant themes related to historical sources, cultural heritage, and local history in European history education post-WWII. This time led to a growing emphasis on international understanding, critical thinking, and democratic values, relying heavily on the directions of UNESCO and the Council of Europe (e.g., Nygren, 2011; 2016). I will further explore how these themes have varied over time and how they have been interpreted and negotiated.

Research Questions:

How have the conceptions of historical sources found in cultural heritage institutions and local history been expressed in history curricula in Europe from the 1940s to the present, and what dominant themes have surrounded these conceptions in history education?

How have these themes been interpreted and negotiated by different actors, such as policymakers and educators, and what are the implications for these themes for future history education?

References:

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Nygren, T. (2011). "UNESCO and Council of Europe guidelines, and history education in Sweden, c. 1960-2002", in *Education Inquiry*, 2(1), 37-60.
- Nygren, (2016), "Thinking and caring about Indigenous peoples' human rights: Swedish students writing history beyond scholarly debate" in *CJPE Journal of Peace Education* Volume 13, - Issue 2 pp. 113-135

Historiska platser och kulturarv i lågstadiets SO-undervisning: Till frågan om designprinciper och byggandet av lärvägar

David Ludvigsson, Linköpings universitet, Martin Stolare, Karlstads universitet, och Cecilia Trenter, Malmö universitet

Detta papper utgår från ett pågående projekt *Att skapa vi:et i hembygden: Närsamhällets kulturarv i SO- undervisningen på lågstadiet*, Skolforskningsinstitutet 2024-2026. Projektet är nu i en fas när vi tillsammans, lärare och forskare, utvecklar undervisning där kulturarv och historiska platser i skolans omgivning ska bli en integrerad del av SO-undervisningen på lågstadiet. Vi kommer att presentera arbetet i projektet så här långt. Ett särskilt fokus kommer att läggas på de preliminära designprinciper som bildar utgångspunkt för utformandet av lektioner och övningar, (McKenney & Reeves, 2012) men också på aspekter av progression (Winch, 2013). I detta sammanhang utgår projektet implicit från Modellen för didaktisk rekonstruktion, där aspekter av innehållets elementarisering och rekonstruktion är en utgångspunkt för att bygga lärvägar för eleverna genom innehållet som uttrycker progression (Duit et al. 2012; Prediger et al. 2019).

För pojkarnas bästa - relationen mellan lärare och elev på Bona anstalten 1905-1947

Dennis Albertsen, Malmö universitet

I min avhandling undersöker jag Statens tvångsuppfostringsanstalt å Bona (1905-1947), med fokus på de olika mellanmänskliga relationer som uppstod där. I det kapitel som ligger till grund för den här presentationen undersöker jag hur lärarna på anstalten reflekterade över sitt arbete med de intagna.

De preliminära frågor som styr arbetet är:

- Vilka känslor gav lärarna uttryck för, och vilka delar av arbetet gav upphov till dessa känslor? • Vilka undervisningsmetoder användes i klassrummet och varför?
- Hur beskriver lärarna de olika pedagogiska relationer de har till de intagna eleverna?

Med teoretiska utgångspunkter som främst bygger på relationell pedagogik (Aspelin, Buber samt Biesta) undersöker jag de årliga redogörelser som anstaltens förste lärare varje år lämnade in till styrelsen. De preliminära resultaten pekar mot att över allt annat arbetade anstaltens lärare för att eleverna skulle vara delaktiga och aktiva i undervisningen, och att när detta lyckades var den största källan till glädje i arbetet.

Undersökningen är viktig då det saknas empiriska undersökningar om erfarenheten av att vara lärare i extrema

Referenser:

- Andersen, R. (2022) I kvinnornas värld: Omsorg och tvång på uppfostringsanstalten Viebäckhemmen 1905–1947. Stockholm.
- Aspelin, J. (2005) Den mellanmänskliga vägen: Martin Bubers relationsfilosofi som pedagogisk vägvisning. Eslöv.
- Bredmar, A.-C. (2014) Lärares arbetsglädje: betydelsen av emotionell närvaro i det pedagogiska arbetet. Göteborg.
- Bredmar, A.-C. (2017) 'Emotionell närvaro i pedagogiskt arbete: En filosofisk analys med fokus på det mellanmänskliga mötets betydelse', *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 22(3-4).
- Buber, M. (1994) *Jag och du*. Ludvika.
- Frangeur, R. (ed.) (2007) *Pojkar, pli och pedagogik: vanart och manligheter på Bonaanstalten 1905-1948*. Stockholm: Carlsson.
- Kraus, J.L. (2009) *Att odla ett samhälle: Råby räddningsinstitut och 1840-talets sociala ingenjörskonst*. Uppsala.
- Norburg, U. (2015) *Fängelse, skola, uppfostringsanstalt eller skyddshem? [Elektronisk resurs] Åkerbrukskolonien Hall för pojkar år 1876-1940*. Linköping.

History Education Through Excursion-Based Pedagogy: Learning From and With Heritage Sites

Carl-Mikael A. Teglund, Mälardalen University

This research explores whether and how excursions contribute to students' knowledge development in history education. Emphasis is placed on the student's ability to immerse oneself in past societies and historical experiences, as well as one's ability to understand how living conditions change over time through excursion-based teaching in the school's local surroundings (lgr 22; Stolare et al, 2021). A central focus is on how research conceptualizes excursion pedagogy within history education, examining the terminology used to define its didactic framework and the factors influencing these choices. Additionally, the study investigates how the role of local history has been articulated and altered over time in Swedish curriculum documents, both historically and in contemporary educational policy.

Another key aspect concerns teachers' didactic considerations before and after excursions compared to teacher-led education in a classroom setting, specifically regarding the ability to reflect on historical living conditions and societal change over time. The analysis also examines what kinds of knowledge development are made possible through excursion-based pedagogy in contrast to classroom setting teaching and how the student's historical reasoning manifests in these different learning environments (Bertram, 2017).

By adopting a history didactical perspective (Wineburg, 2001; Seixas, 2006; Seixas & Peck, 2004; van Drie & van Boxtel, 2008; Lévesque, 2008), the study explores how learning opportunities in excursion-based education relate to historical understanding (Luís & Rapanta, 2020), historical empathy (Shemilt & Lee, 2011; Endacott & Brooks, 2013), and the concepts of change and continuity (Burke, 1979; Barton, 2011; Blow, 2011; Rosenlund, 2021). This approach seeks to deepen the understanding of the didactic and pedagogical potential of excursions in history education, both in terms of learning processes and the theoretical framing of excursion pedagogy and local history within the discipline.

Workshop

Metoder och logiker i frågedriven undervisning i historia

Patrik Johansson¹, Ulrik Holmberg², Maria Johansson², Kenneth Nordgren³

Stockholms universitet och Globala gymnasiet¹, Karlstads universitet och Globala Gymnasiet², Karlstads universitet³

Frågedriven undervisning (FDU) har utvecklats från en amerikansk förlaga, Inquiry Design Model (Swan, Lee & Grant 2018) till en ämnesdidaktisk modell för lärarledd elevaktiv undervisning. Det är både en planerings- och en undervisningsmodell, som är konkret och praktisk, samtidigt som den bygger på ämnesdidaktiska och pedagogiska teorier. Den tillhandahåller en struktur och en uppsättning planeringsbegrepp som kan hjälpa lärare att förändra och förfinas sin undervisning så att eleverna i klassrummet får bättre förutsättningar att utveckla kunskaper och förmågor (Holmberg et al. 2022). Under sessionen slutrapporterar vi vårt forskningsprojekt om frågedriven undervisning (FDU) och presenterar också en kommande lärobok om FDU för verksamma lärare och lärarstudenter.

Vi visar genom konkreta exempel hur historiedidaktisk teori och historiedidaktiska verktyg är nödvändiga för att kvalificera lärandet och bygga meningsfull undervisning. En FDU måste alltid grundas i en övergripande fråga som befinner sig på en diskursiv nivå för att svara mot såväl angelägenhet för elever som relevans för ämnet. Enskilda stödfrågor handlar i sin tur om att bygga historiska kunskaper och att öva de historiedidaktiska förmågor som behövs för att kunna adressera den övergripande frågan i sin komplexitet på ett nyanserat sätt.

Teoretiska begrepp som fördjupas är samstämmighet och frågelogiker. Samstämmighet handlar dels om att vertikalt synliggöra den konstruerade undersökningens diskursiva nivå och hur denna undersöks i klassrummet på en händelsenivå, dels om hur urvalet av händelser hänger samman horisontellt och skapar en undervisningsberättelse, en så kallad frågelogik. En central del av att konstruera och planera en FDU är därför lärarens urval av händelser och källor att undersöka. Då detta urval är en del av undervisningsberättelsen är frågelogiker avgörande för en FDU:s kvalitet och därmed ett viktigt redskap för läraren i planeringsarbetet av en FDU.

Genom dennabegreppsapparat blir det tydligt hur FDU fungerar som en ämnesdidaktisk modell för didaktisk analys av undervisningsinnehåll och planering av undersökande undervisning. I sessionen varvas teori med handfast metodik och praktiska övningar, där sessionsdeltagarna får prova på FDU-inslag i relation till teorin.

Block 3a

Intersektionella perspektiv på kulturbegreppet i historieämnet 1965—2025

Josefine Juto, Umeå universitet

The use of 'culture' in the Swedish history syllabi is versatile. Multiculturalism and cultural heritage are some of the concepts that have gained attention in previous research (see for example, Brantefors 2015; Eliasson 2008; Johansson 2013). By drawing on Fairclough's (2015) theoretical, as well as methodological descriptions of critical discourse analysis, this study examines power structures embedded in the history syllabi by shedding light on the use of the concept of culture. The main issue is to extract the meanings attributed to the concept of culture and consider the consequences of this regarding the (re)production or dismantling of power hierarchies. Therefore, an intersectional approach is deployed to uncover the often contradictory and multifaceted notions of power related to social identities. In my study I use materials such as the history syllabi for upper secondary school in Sweden between the years 1965 and 2025. Moreover, other history courses in the Swedish upper secondary school with a specific focus on cultural aspects of history are included in order to broaden the view of in which contexts the concept of culture is used. Naturally, this means that the study adopts a broader definition of 'culture'.

Some tentative results suggest that the concept of culture is used both to describe something already known and as an analytical approach where the premises of the concept are more open to exploration. The concept of culture also seems to be tied to specific time periods in a historical timeline. Power hierarchies connected to the concept of culture are on the one hand embedded in the history subject itself due to the tendency to value political and social history over cultural history. On the other hand, 'culture' is also a part of descriptions of certain eras, areas or social settings as more or less cultivated, associated with values such as higher and lower forms of art. It also seems that the view of cultural history and history of the arts has shifted from being considered general knowledge to specialist knowledge within the schooling system.

References

- Brantefors, L. (2015). Between culture and cultural heritage: curriculum historical preconditions as constitutive for cultural relations – the Swedish case, *Pedagogy, Culture & Society* (23)2, 301-322.
- Eliasson, P. (2008). Kulturarv och medborgerlig bildning i den svenska grundskolan, In L-E. Jönsson, A. Wallete & J. Wienberg (ed.), *Kanon och kulturarv: historia och samtid i Danmark och Sverige*, 184–200. Fairclough, N. (2015). *Language and power*, 2. ed., Routledge.
- Johansson, L. (2013). Från definierat förflutet till utstakad framtid: En begreppshistorisk analys av kulturbegreppet i läroplaner, 1962–2011, *Utbildning & Demokrati* (22)1, 29–45.

Barn i beredskap: Historiedidaktiska perspektiv på undervisning om försvar och fred under kalla kriget.

Johan Samuelsson, Karlstads universitet, Esbjörn Larsson, Uppsala universitet och Björn Lundberg, Lunds universitet

Skolan har under efterkrigstiden haft ett ansvar för att fostra barn för fred och samtidigt förbereda dem för krig och andra kriser. Inte minst har ämnet historia (tillsammans med samhällskunskap) haft en central roll här i Sverige och i andra länder (Jmfr med Tomforde 2024; Evans 2004). Hur denna aspekt av fostran av framtidens medborgare har hanterats i utredningar, läroplaner och läromedel kommer att diskuteras med utgångspunkt i det nya VR-finansierade projektet *Barn i beredskap: Svensk beredskapspedagogik i förändring 1945–2000*.

Tidigare forskning har visat att kalla krigets svenska skola präglades av internationalism och fredsfostran (Ahonen 1982, Spjut 2018, Nygren 2011). Internationell forskning om s.k "heroism" har vidare visat på utmaningar i att lyfta fram ett lämpligt förflutet och förebildligt förflutet när aspekter av fred och försvar behandlas (Tomforde 2024). Att skola och föreningsliv också spelade en viktig roll för försvarsfostran är i stort sett negligerat i svensk forskning. I projektet kommer vi analysera beredskapspedagogikens utformning och förändring under kalla kriget, och undersöka spänningsfältet mellan militär beredskap och fredsfostran. I presentationen kommer detta spänningsfält relateras till hur den temporala orientering mellan då- nu-framtid förändrades över tid. Detta kommer att göras med hjälp av begreppen erfarenhetsrum och förväntningshorisont (Koselleck, 2004, Jmfr med Rüsen, 2004).

Begreppet beredskapspedagogik (Richardsson 2003) avser här både kunskap om försvar och krisberedskap, men också färdigheter och attityder (Kitagawa 2017). Vi lägger i projektet särskild tonvikt vid hur barns roller i totalförsvaret förändrades över tid, hur dessa roller påverkades av föreställningar om ålder och genus (Sundevall 2011), samt hur barns behov av skydd vägdes mot de unga som en potentiell resurs att mobilisera i kristid, vilket är en aspekt av projektet som också kommer att beröras.

Att förvandla teori till praktik. En studie om konstruktionen av lärarutbildningsämnet historia och svensk historielärarytbildning

Ulf Alsterlund, Göteborgs universitet.

Jag kommer att presentera några centrala punkter ur min avhandlingsplan. Temat för min avhandling är svensk historielärarytbildning och jag kommer att undersöka hur utbildningen arbetar med och förhåller sig till undervisningsteori och undervisningspraktik, när lärarutbildningsämnet historia konstrueras på svenska lärosäten.

Studien motiveras utifrån olika perspektiv. För det första är skolan en viktig samhällsarena för historieförmedling, under läsåret 23/24 gick till exempel 367 000 elever i svenskt gymnasium och studerade någon kurs i det gymnasiegemensamma skolämnet historia, och utifrån en sådan kontext är utbildningen av lärarna, som ansvarar för historieförmedlingen i skolan, ett intressant historiedidaktiskt forskningsobjekt.¹ För det andra är forskning om svensk historielärarytbildning på 2000-talet i nuläget knapp trots den tydliga kopplingen mellan skolämnet och lärarutbildningsämnet. Detta forskningsglapp framstår också som speciellt intressant eftersom den praktisknära forskningen, med koppling till skola och utbildning, i övrigt varit ett växande forskningsfält inom svensk historiedidaktik under samma period och flera svenska historiedidaktiker har också efterlyst forskning om lärarutbildningen utifrån denna bakgrund.² Slutligen befinner sig även svensk ämneslärarutbildning generellt i en större reformeringsprocess. 2027 kommer en, till vissa delar, ny och reformerad utbildning sannolikt att säsättas och utifrån detta beslut kommer de kommande årens arbete vid ämneslärarutbildningarna bli särskilt intressant att studera.³

Jag planerar att undersöka arbetet, med kopplingen mellan undervisningsteori och undervisningspraktik, på historielärarytbildningen dels genom djupintervjuer, med både lärare och studenter på ett par olika lärosäten, dels genom observationer av metodikundervisning på desamma. Teoretiskt hämtar jag inspiration från den brittiska utbildningssociologen Basil Bernsteins teori om *den pedagogiska apparaten*.⁴ Min förhoppning med presentationen är att få värdefull feedback på och tips om tidigare forskning, forskningsdesign, metodologi och teoretiskt ramverk.

1. Skolverket (2024).

2. Åstrand (2013), Bagerius, Hallberg, Lagerlöf Nilsson Lundqvist & Nyberg (2022), Ludvigsson & Stolare (2022), Åström Elmersjö (2023), Zander (2023).

3. SOU 2024:81.

4. Bernstein (2000).

Block 3b

Historieundervisning, relationell pedagogik och multiperspektivitet – ett ULF-projekt där lärare utgått från ett undervisningsmaterial om Israel/Palestinafrågan

David Rosenlund och Janna Lundberg, Malmö universitet

I det paper vi presenterar kommer tentativa resultat från ett ULF-projekt att presenteras. Utgångspunkt för projektet är det undervisningsmaterial om Israel/Palestinafrågan som Malmö stad har tagit fram. Inom ramen för en forskningscirkel (Persson, 2008) har lärare från fyra skolor, en gymnasieskola och tre grundskolor tillsammans med två medverkande forskare diskuterat materialet. Diskussionerna, som kryddades med inläsning av litteratur om relationell pedagogik (Aspelin, 2018) och multiperspektivitet (Wansink et al., 2018), mynnade ut i ett antal strategier som lärarna implementerade i sin undervisning. Före och efter implementeringen skrev eleverna i de klasser som deltog texter som syftade till att belysa hur de hanterar flera perspektiv i relation till specifika historiska fenomen. I vår bearbetning av texterna har *concept analysis* (Schreier, 2012) använts och analyser visar dels på olika sätt att hantera multiperspektivitet och en förändring av hur eleverna gör detta före och efter implementeringen. En del elever hanterar olika perspektiv kronologiskt, på så sätt att de beskriver hur olika förhållningssätt ersätter varandra över tid. Andra elever visar hur olika förhållningssätt till historiska fenomen existerar parallellt. Samtidigt finns det texter i det insamlade materialet där det inte finns någon förekomst av olika perspektiv.

Resultaten visar också att en större andel elever ger exempel på flera perspektiv efter implementeringen och att affektiva element i svaren är frånvarande, även i relation till Israel/Palestinafrågan.

Dessa resultat har analyserats tillsammans med de medverkande lärarna som satt dem i relation till den genomförda undervisningen och de diskussioner som föregick denna.

Referenser

Aspelin, Jonas (red.) (2018). Relationskompetens i pedagogiska sammanhang rapport från en forskningscirkel. Persson, Sven. 2008. *Forskningscirklar - en vägledning*. Malmö stad.

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.

Wansink, B., Akkerman, S., Zuiker, I., & Wubbels, T. (2018). Where does teaching multiperspectivity in history education begin and end? An analysis of the uses of temporality. *Theory & Research in Social Education*, 46(4),

Historieundervisning, skönlitteratur och föreställningsförmåga

Maria Johansson, Globala gymnasiet / Karlstads universitet

Här presenteras ett pågående forskningsprojekt: Skönlitteraturens potential i ämnessamspel. Projektet utvecklar begreppet föreställningsförmåga (Nikoleris, Stripple och Tenngart, 2017). Föreställningsförmåga innefattar förmågan att skifta perspektiv, ställa frågor och hantera det obestämbara, vilka är förmågor av betydelse i en osäker och komplicerad samtid. Att utveckla föreställningsförmåga innebär att inta ett kritiskt förhållningssätt, både i termer av att ifrågasätta det nuvarande och att föreställa sig något som ännu inte finns. Ghosh (2016) talar dock om en fantasins kris och menar att fantasi är en förmåga som måste tränas. Vår hypotes är att skönlitterär läsning i ämnessamspel med humanistiska ämnen som historia har potential att utveckla elevers föreställningsförmåga och därmed fördjupa ämnesförståelse. En utvecklad föreställningsförmåga medför att vi kan se hur samhällseliga normer och historiska strukturer formar våra inre liv och personliga upplevelser, samt hur våra handlingar i sin tur kan forma, och förändra, dessa strukturer. En avgörande dimension av begreppet föreställningsförmåga är därmed också vikten av att kunna tänka nytt och föreställa sig något som ännu inte finns, men som möjligen skulle kunna ske.

I projektet har verksamma lärare planerat och genomfört undervisning där skönlitteratur lästs i samband med undervisning i historia eller religionskunskap. I historia har nio lärare genomfört sammanlagt fyra upplägg. I presentationen ges preliminära svar på vad som sker när skönlitteratur sätts i ett ämnessamspel med historia. Vad gör lärare när de för in skönlitteratur i ett ämnessamspel? Vilka frågor ställs lärarna inför? Vad möjliggörs och vad är svårt? Begrepp som aktualiseras är narrativ fantasi (Nussbaum, 1996), sociological imagination (Mills, 1997) och scenariekompetens (predictive, normative, exploratory scenarios) (Nikoleris m fl, 2017). Undervisningsrelaterade utmaningar och möjligheter tycks uppstå i spänningen mellan estetisk upplevelse och närhet å ena sidan och analytisk distans å andra sidan.

Erfara, tolka och orientera genom rollspel och berättelser. Rapport från ett pågående avhandlingsprojekt

Stefan Cohen, Stockholms universitet/Högskolan Dalarna

Enligt Rüsens (1989, 2004, 2017) historiefilosofiska teorier om historiemedvetande och dess manifestering genom uttryckandet av narrativ kompetens finner människor mening i det förflutna genom att olika processer samverkar i mötet med förfluten tid. Människor erfar, tolkar och orienterar i relation till berättelser. Att skapa mening i det förflutna inbegriper således en process där dessa komponenter är tätt ihopkopplade och beroende av varandra. Relationen mellan dessa tre komponenter och hur de kan uttryckas har beforskats i flera svenska undervisningsstudier i relation till olika teman som interkulturalitet, folkmord, myndighetsförtroende och världskrig (Johansson, M. & Nordgren, K., 2015; Dahl, 2021; Johansson, P. & Sandahl, J. 2024; Olofsson; 2019)

Hur påverkas elevers meningsskapande och kunskapsutveckling av en historieundervisning som låter eleverna bli en del av det historiska innehåll de förväntas lära sig, förstå och använda? Med utgångspunkt i begreppet *narrativ kompetens* och kompetenserna *erfara*, *tolka* och *orientera* fokuseras i denna studie elevers lärande i relation till ett undervisningsinnehåll som fokuserar på berättelser och rolltagande/rollspel. Projektet, som är explorativt och praktiktäna, är tänkt att följa tre klasser genom högstadiets historieundervisning (åk 7–9) och undersöker hur elevers upplevelser och möten med ett historiskt innehåll gestaltat genom berättelser och rollspel påverkar deras lärande och meningsskapande i historia. Undervisningen har på olika sätt möjliggjort för eleverna "att bli en del" av historien genom att eleverna bland annat skapar historiska karaktärer med vilka de möter olika historiska situationer och händelser. Presentationen består av preliminära analyser och resultat från en pågående studie om rollspel och berättelser på högstadiet. Det empiriska materialet består huvudsakligen av intervjuer och texter producerade före, under och efter olika undervisningsmoment och visar hur elever erfar historia på "nya sätt" men säger också något om hur elever i årskurs 7 ser på historia och historieämnet och dess förmåga att bidra till orientering vilket i sin tur påverkar synen på ämnets relevans och legitimitet.

Block 4a

Historiebevissthet hos lærere

Kristoffer Fjalsett, Universitetet i Agder/Arkivet freds- og menneskerettighetssenter

I min doktorgradsavhandling undersøker jeg læreres historiebevissthet og demokratisyn. Både historien og demokratiet er uforutsigbare.[1] Med utgangspunkt i Hannah Arendts begrep nye begynnelser[2] søker jeg å forstå mer av lærernes historiebevissthet gjennom historisk-narrativ meningsdannelse, slik Jürgen Straub beskriver det.[3] Målet er å skaffe mer kunnskap om hvordan lærerne forteller fram seg selv som profesjonsutøvere og subjekter, i tid og rom.

Gert Biesta oppfordrer til mer subjektivering i utdanningen.[4] Subjektivering medfører en ansvarlighet for samfunnet i tråd med historiebevissthetens moralske fordring.[5] Historiebevissthet er derfor et mulig svar på denne utfordringen også i andre fag enn de som eksplisitt omhandler historie.

Jeg bruker abduktiv metode der dataene består av observasjoner og intervjuer av ti lærere i samfunnsfag og KRLE[6] i den norske ungdomsskolen, fordelt over store deler av landet. Materialet blir analysert ved tematisk analyse og åpen koding.

Referanser

- [1] Wilschut, Arie. 2019. "Historical consciousness of time and its societal uses." *Journal of curriculum studies* 51 (6): 831-849. <https://doi.org/10.1080/00220272.2019.1652939>.
- [2] Arendt, Hannah. 1996. *Vita activa : det virksomme liv*. Vol. nr 11. *The human condition*. Oslo: Pax. 179-180
- Biesta, Gert J. J. 2017. *Utdanningens vidunderlige risiko*. Paperback ed. *The beautiful risk of education*. Bergen: Fagbokforl. Reprint, 2017. 2014.
- [3] (Straub 2005), 71ff.
- [4] (Biesta 2017), 40. (Biesta 2021), 45.
- [5] (Rüsen 2006), 66.
- [6] KRLE er en forkortelse for faget «Kristendom, religion, livssyn og etikk».

Svensk historiedidaktik utan lärandeteori

Per-Arne Karlsson, Stockholms universitet

Skolinspektionen konstaterade 2015 i en omfattande, välskriven, granskning av 27 högstadieskolor: "Nästan alla besökta skolor behöver utveckla undervisningen".[1] Skolorna fick en skarp hemläxa av inspektionen - kvaliteten på undervisningen måste höjas. Lärarnas förtrogenhet med kursplanen måste öka och undervisningen behöver planeras så att samtliga ämnesspecifika förmågor aktiveras. Nu har Skolforskningsinstitutet i en rapport 2023 gått in för att råda bot.[2] I en ny omfattande, välskriven, studie har 23 undersökningar av undervisning sammanställts. Syftet är att ringa in "undervisningsnära" frågor och dra slutsatser om lärarnas möjligheter att stödja elevers utveckling av historisk förståelse. Detta är i grunden också lärandefrågor. Och lärandeteori är i min mening inte den svenska historiedisciplinens starkaste gren. Pedagogisk-psykologi och kognitiv teori har låg status och röner litet intresse bland svenska historiker och didaktiker.

Det anglo-amerikanska samarbetet mellan forskare inom educational psychology och historiker har resulterat i en begreppsapparat som fokuserar individens kognitiva processer. Problemet med Skolinspektionens och Skolforskningsinstitutets rapporter är – hur väl de än beskriver undervisningen och forskning kring undervisning – att de tar utgångspunkt i historieämnets kursplan och dess begreppsapparat.

Alla dessa ämnesbegrepp är förvisso adekvata verktyg för undervisningen i historia. Men inget av dem ingår i någon lärandeteori i historia. Det behövs också en begreppsapparat för mötet mellan lärare och elev och sekvensen mot bildning och historiemedvetande. Ett effektivt utvecklingsarbete för undervisning och lärande i historia fordrar en syntes mellan ämnesbegrepp och kognitiva begrepp – helst ett samarbete mellan historiker och forskare inom pedagogisk-psykologi.

Jag har skrivit en artikel om dessa frågor och vill diskutera dem.

Referenser

- [1] Skolinspektionen, Undervisningen i historia. 2015.
- [2] Skolforskningsinstitutet, Historisk förståelse – undervisning i historia på högstadiet och gymnasieskolan. 2023.

Bruket av teori i nordisk historiedidaktisk forskning: En studie av det teoretiska ramverket i 59 artiklar publicerade i Nordidactica 2011–2022

Anders Persson, Högskolan Dalarna

In most research fields, and for a delimited period, certain theories tend to gain a stronger position than others. Correspondingly, also the way in which theory is used tend to shift over time. New theories displace old ones, and the view of the functioning of the theoretical framework is changed (Tosh 2011; Grant & Osanloo 2014; Lingard 2015). Thus, in this article we have chosen to map a specific aspect of a specific research field, as expressed in a specific Nordic subject didactic journal. The purpose of this article is to analyse the use of theory in the 59 history didactic articles published in Nordidactica between the years 2011 and 2022. On a very general level, our findings shows that analytical categories often are formulated in advance. Hence, the chosen theories are also largely determining how the researched empirical data is evaluated and explained. The results imply that from a diversity perspective (cf. Bourdieu 1991; 1992; Bourdieu and Wacquant 1992) it would be valuable if, alongside those theory driven studies that, on the basis of a rather limited amount of ready-made analytical categories seek to evaluate or explain students' and teachers' ability to think historically, there in the future also would be a greater number of studies who more openly try to interpret and understand human experiences of history and history teaching

Block 4b

Hållbarhetsperspektiv i historieundervisningen på gymnasiet- en forskningsplan

Maria Deldén, Mittuniversitetet

Den samtida antropocenforskningen ställer den historiedidaktiska forskningen inför nya utmaningar. Flera historiker och ett växande antal historiedidaktiker menar att traditionell historieforskning och historieundervisning behöver utmanas och omdefinieras (Chakrabarty 2021; Merchant 2020; Nordgren 2021; McGregor et al. 2021; Sörlin 2018). Vidare betonas att förståelse för och hantering av olika tidsperspektiv i undervisning är "en eftersatt och negligerad aspekt /.../ trots att den är av fundamental karaktär" (Sundberg, 2019, s. 84).

Forskningsprojektet har en praktisknära ansats där studieobjektet är dels lärares erfarenheter av perspektiv på hållbarhet i historieundervisningen, dels gymnasieelevers framtidsorienterade historiska meningsskapande i ljuset av den mänskligt betingade klimat- och miljökrisen.

Projektet har en narrativ ansats där tolkning och analys av elevers förståelse av det förflutna, nuet och framtiden, utifrån möten i undervisningen med berättelser om *historiska framtider* är det centrala. Historiska framtider förstås utifrån att historia i ett givet nu sammanbinder dåtid och framtid på olika sätt, vilket ger en dialektisk relation mellan dessa; i varje samtid skapar människan berättelser om det förflutna - och genom föreställningar om framtiden skapas historiska berättelser (Simon & Tamm, 2021). Projektets kunskapsbidrag är att lyfta fram historieämnets potential att bidra med nödvändiga perspektiv på tidlig förståelse kopplat till vår tids klimatmässiga, ekologiska och existentiella utmaningar.

Referenser

- Chakrabarty, D. (2021). *The Climate of History in a Planetary Age*. The University of Chicago Press.
- McGregor, H., Pind, J. & Karn, S. (2021). A 'wicked problem': rethinking history education in the Anthropocene. *Rethinking History*, 25(4), 483-507.
- Merchant, C. (2020). *The Anthropocene and the humanities: from climate change to a new age of sustainability*. New Haven: Yale University Press.
- Nordgren, K. (2021). The Anthropocene and the Need for a Crisis in Teaching. In: *Public History Weekly* 8 (2021) 9.
- Simon, Z. & Tamm, M. (2021). Historical Futures. *History and Theory* (60)1, s. 3-22.
- Sundberg, D. (2019). Resonans i höghastighetssamhället - Rosas samhällsvetenskapliga teori ur ett pedagogiskt perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige* 24(3-4), 84-90.
- Sörlin, S. (2018). Reform and responsibility – the climate of history in times of transformation. *Historisk tidskrift*, vol. 97 (1), 7-23.

Historieundervisning i en tid av migrationspräglad mångfald: Lärares didaktiska överväganden.

Simon Lundberg, Umeå universitet

Genom att utforska didaktiska överväganden hos erfarna lärare syftar avhandlingsstudien *Historieundervisningen i en tid av migrationspräglad mångfald* till att bidra med kunskap om vad samtida migrationspräglad mångfald i skolor innebär för historieundervisning. Detta görs genom semistrukturerade intervjuer med 20 lärare på högskolan och gymnasiet.

Avhandlingens metodologiska grund är en reflexiv tematisk analys (Braun och Clarke 2022), och dess huvudsakliga analytiska verktyg är Gert Biestas utbildningsfunktioner: kvalifikation, socialisation och subjektifiering (Biesta 2009, 2022). I tre empiriska kapitel behandlas lärares didaktiska överväganden i klassrum präglade av migrationspräglad kulturell och etnisk mångfald. Fokus ligger på lärarnas undervisningsintentioner, upplevda möjligheter och utmaningar samt strategier.

Avhandlingen visar att lärarnas beskrivningar inom ramen för till synes liknande intentioner kan betyda olika saker. Två kluster av funktionella intentioner framträder inom ett spänningsfält. Spänning framträder tydligast mellan socialisation och subjektifiering, och inom kvalifikationens domän. Möjligheter och utmaningar framträder både övergripande och specifikt, konstruerade i relation till olika (funktionella) intentioner. Ett av avhandlingens centrala resultat består av 10 strategier som speglar lärarnas idéer om hur man hanterar utmaningar relaterade till historieundervisning i klassrum präglade av migrationspräglad mångfald. Strategierna visar att lärarna uppvisar ett brett spektrum av idéer om hur man övervinner specifika kontextuella utmaningar, med flera idéer som påminner om strategier identifierade i tidigare forskning (t ex Hess 2005, Kello 2016; Kitson och McCully 2005). Vissa strategier speglar dock tillvägagångssätt som inte har framträtt tydligt i tidigare forskning. Till exempel kan begränsning av innehåll ske på ett dolt eller öppet sätt i en interaktion eller konfrontation med elever, och i lärarnas idéer om att ge plats åt många och motstridiga röster syns olika funktionella avsikter. Ett annat resultat är att det finns spänningar mellan historiedidaktiska överväganden och tillvägagångssätt som är lämpliga ur ett språkdidaktiskt perspektiv. Enligt vissa lärare kan undervisning nära en historia som eleverna har en känslomässig relation skapa sämre förutsättningar för eleverna att utveckla de kritiska färdigheter som efterfrågas. I andra fall ser lärare det som fördelaktigt att förlägga undervisningen nära elevernas historia, eftersom referenskunskap kan göra det lättare att kontextualisera. Avhandlingen belyser det lapptäcke av (funktionella) intentioner som lärare kollektivt tillskriver sin undervisning, ofta i kontakt med vad de uppfattar vara elevernas behov.

Referenser

- Biesta, Gert. "Good education in an age of measurement: On the need to reconnect with the question of purpose in education." *Educational Assessment, Evaluation and Accountability* 21 (2009), 33–46.
- Biesta, Gert. *World-centred education: A view for the present*. New York: Routledge, 2022.
- Braun, Virginia och Clarke, Victoria. *Thematic analysis: A practical guide*. Los Angeles: Sage Publications, 2022.
- Hess, Diana. "How do teachers' political views influence teaching about controversial issues." *Social Education* 69, nr 1 (2005), 47–48.
- Kello, Katrin. "Sensitive and controversial issues in the classroom: Teaching history in a divided society." *Teachers and Teaching: Theory and Practice* 22 (2016), 35–53.
- Kitson, Alison och McCully, Alan. "'You hear about it for real in school' Avoiding, containing and risk-taking in the history classroom." *Teaching History* 120, nr 32 (2005), 32–37.

På antropologisk feltarbejde i historieundervisningen. Et historiedidaktisk bidrag til grøn dannelse

Margit Eva Jensen, Københavns Professionshøjskole och Marianne A. Leth.

VIA University College

Historiefaget i grundskolen i Danmark har siden 2006 haft en obligatorisk, national kanonliste på, aktuelt, 30 nedslag i overvejende dansk politisk historie. Blot 2 af de 30 kanonpunkter har fokus på forholdet mellem menneske/natur/samfund. Vi finder ikke, at den danske kanontænkning kan give kvalificeret respons på historiefagets indhold i en tid, hvor historiefagets grundforståelser er udfordret af den antropocæne 'nye normalitet' (Chakrabarty 2009, 2021, Nordgren 2022, 2023, Richardson 2019, Laugesen 2024).

Sammen og hver for sig har vi i en årrække eksperimenteret med at anvende antropologiske teorier og metoder i historieundervisning, dels på læreruddannelsen og dels i grundskoleprojekter. Vi har arbejdet med at sætte natur og landskaber i forgrunden og at lade elever undersøge, hvordan menneske, natur og samfund betinger hinanden til forskellige tider på forskellige steder.

Vi har tidligere haft lejlighed til at præsentere dette arbejde på den svenske historiedidaktiske årskonference. Denne præsentation skal ses i forlængelse af vores fagdidaktiske udviklingsarbejde med at omforme antropologiske perspektiver til konkret historiedidaktisk praksis (Jensen & Leth 2024, 2025 (in progress), Jensen 2019, Leth 2020).

I denne præsentation rejser vi spørgsmålet: Hvordan kan antropologiske metoder anvendes i historieundervisning på et frilandsmuseum med henblik på at fremme elevers historiebevidstheder og erkendelser af, at mennesker, natur og samfund gensidigt betinger hinanden?

Med udgangspunkt i en konkret undervisningscase fra læreruddannelsen på Københavns Professionshøjskole stiller vi skarpt på at lade studerende være på feltarbejde i historieundervisningen. I præsentationen fremlægger og diskuterer vi særligt begreber omkring:

- Feltarbejde: Videns- og arbejdsformer i feltarbejde, overført til undervisning.
- Deltagerobservation: Observation, deltagelse og analyse på samme tid. Feltarbejderens rolle.
- Reciprocitetsanalyser som udgangspunkt for studier af: 1. Forpligtende gensidige praksisfællesskaber i hverdagen, eksemplificeret ved driften af gårde på Frilandsmuseet. 2. Forpligtende gensidige praksisfællesskab med natur og de stedlige landskaber. (Hornborg 2003, Baarts 2015, Sjørlev 2015, Hastrup 2015, 2018, Bubandt et al. 2022)

Vi viser konkrete eksempler på dialog- og analysemodeller, refleksioner over de studerendes studieprodukter og perspektiver for historieundervisning.

